

نویسنده: ژان لوک شالومو

نگره‌های هنر

فلسفه‌ها، زیبایی‌شناسی و تاریخ هنر

از زمان افلاطون تا روزگاران ما

ترجمه: دکتر حبیب‌الله آیت‌اللهی

پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی

نگره‌های هنر

فلسفه، نقد و تاریخ هنر
از زمان افلاطون تا روزگاران ما

نویسنده: ژان لوک شالومو
ترجمه: دکتر حبیب‌الله آیت‌اللهی

لیتوگرافی: محمدی

چاپ و صحافی: کانون

چاپ اول: ۱۳۸۵

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۴ - ۰۸۳ - ۵۰۶ - ۹۶۲

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

شالومو، ژان لوک، ۱۹۳۹ - م
نگره‌های هنر: فلسفه، نقد و تاریخ هنر از زمان افلاطون تا روزگاران ما /
ژان لوک شالومو؛ برگردان به پارسی حبیب‌الله آیت‌اللهی.
- تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۵.
۱۹۸ ص.

ISBN: 964 - 506 - 083 - 4

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Les theories. del'art: philosophie, critique et
histoire de l'art de platon a nos Jours. 2002.

کتابنامه.

نمایه.

۱. هنر - فلسفه. ۲. نقد هنری - تاریخ. ۳. زیبایی‌شناسی - تاریخ.
الف. آیت‌اللهی، حبیب‌الله، ۱۳۱۳ - م، مترجم. ب. شرکت انتشارات سوره
مهر. ج. عنوان.

۷۰۱

ن ۶۷ / ش ۲۸

م ۸۴ - ۴۰۶۵۳

کتابخانه ملی ایران

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، کوچه جمشید جم، شماره ۷۲.

صندوق پستی: ۱۱۴۴-۱۵۸۱۵

تلفن: ۶۶۴۶۵۸۴۸ • نمابر: ۶۶۴۶۹۹۴۷

تلفن مرکز پخش: ۵-۶۶۴۶۰۹۹۲

www.IRICAP.com

فهرست

۹		سرآغاز
۱۳		دیباجه: پنج خانواده‌ی بزرگ نگره‌های هنر
۱۳		پدیده‌شناسی هنر
۱۴		آندره مالرو
۱۶		روان‌شناسی هنر
۱۷		ژان پل سارتر
۱۸		جامعه‌شناسی هنر
۱۹		شکل‌گرایی
۲۰		تحلیل ساختاری
۲۵		فصل نخست: نگره‌های هنر در دوران باستان
۲۷		۱- افلاطون
۲۹		۲- ارسطو
۳۰		۳- فلاطین
۳۳		فصل دوم: باززایش هنری
۳۵		۱- چنینوچینی
۳۶		۲- آلبرتی
۳۸		۳- لئوناردو و انسی
۴۱		۴- دورر
۴۱		۵- وازاری
۴۷		فصل سوم: کلاسیسیسم (تنسيق‌گرایی) و باروک در سده‌ی هفدهم
۴۹		۱- پوسن
۵۰		۲- دویپلس
۵۳		فصل چهارم: از نو - تنسيق‌گرایی و تشریح آثار در سده‌ی هیجدهم
۵۵		۱- وینکلمن
۵۷		۲- مانگ (مینگس، در تلفظ انگلیسی)
۵۸		۳- دیدرو
۶۱		فصل پنجم: شاعرانه‌گرایی
۶۳		۱- دولاکروا
۶۵		۲- بودلر
۶۷		۳- راسکین
۷۱		فصل ششم: فلسفه‌ی زیبایی‌شناسانه‌ی آلمانی
۷۳		۱- کانت
۷۸		۲- شلگل

۷۸	۳- شیلینگ
۸۰	۴- هگل
۸۴	۵- شوبنهاور
۸۶	۶- نیچه
۸۹	۷- هیدگر
۹۳	فصل هفتم: تاریخ هنر نویسان میراث خواران فلسفه‌ی زیبایی‌شناسی آلمانی
۹۵	۱- رومبر
۹۷	۲- اسپرینگر
۹۹	۳- ریگل
۱۰۱	۴- وولفلین
۱۰۵	۵- واربرگ
۱۰۹	۶- پانوفسکی
۱۲۱	فصل هشتم: نگره‌پردازان هنر مارکس‌گرا
۱۲۳	۱- کارل مارکس
۱۲۷	۲- آدورنو
۱۲۹	۳- مارکوز
۱۳۳	فصل نهم: نگره‌پردازان روانکاوانه‌ی هنر
۱۳۵	۱- فروید (فروید)
۱۳۹	۲- لاکان
۱۴۳	فصل دهم: نگره‌پردازان هنر معاصر
۱۴۵	۱- مرلو - پونتی
۱۴۹	۲- فوانکاستل
۱۵۰	۱-۲- روابط جامعه‌شناسی هنر با سایر شاخه‌های [علمی]
۱۵۳	۲-۲- منطق واقعی و تخیلی از فراسوی مفهوم جسم تصویری
۱۵۴	۲-۳- هنرمند در برابر جامعه
۱۵۷	۳- دامیش
۱۶۱	۴- شاپیرو
۱۶۵	۵- گرینبرگ
۱۶۸	۶- گامبریج
۱۷۱	۷- موقعیت کنونی: میان زیاده‌روی و نبودن نگره‌ی هنر
۱۸۷	کتابشناسی
۱۹۱	فهرست نام‌های خاص

سرآغاز

از سویی هنرست و از سوی دیگر نگرهی هنر. ما توافق داریم که اگر نگره‌های هنر اجازه می‌دهند ما به هنر نزدیک شویم و در مواردی آنرا بفهمیم و درک کنیم، ولی برای دوست داشتن هنر الزامی نیست. تیری دو دوو Thierry de Duve می‌نویسد: "همان اندازه که در عاشق بودن، برای ما نباید یک نگرهی دوست داشتن وجود داشته باشد،" "همچنین نباید برای عاشق هنر بودن هم یک نگرهی دوست داشتن باشد." ^۱ همین نویسنده می‌افزاید که برای داوری زیبایی‌شناسانه یک بنیاد نگره‌بی وجود ندارد، زیرا احساسات و آگاهی‌ها از یک ردیف نیستند. بنابراین یک نگرهی هنری که از نقد هنر (که دیرزمانی کار سلیقه‌یی بود) منتج شده باشد، و نه نقدی که در نگره به اثبات رسد، وجود ندارد. به دیگر سخن، نگرهی هنر بنیادهای خود را در هنر ندارد؛ نگرهی هنر خود مختار نیست و باید در یک نگرهی بیرونی نسبت به میدانگاه هنر، همانند فلسفه مستحیل گردد. با این حال هنر و نگرهی هنر در بخشی با هم مشترک هستند. تا آن اندازه که امروز، هنر خودش فلسفه (ی هنر) شده است. ولی خیلی تند ترویم. ادراک از هنر اینجاست، که ارتور دانتو Arthur Danto دو نمونه اشتباه را در مورد آن یادآور می‌شود: "یکی از ردیف فلسفی و دیگری فقط از سرشت نقد. نخستین مورد به جسمی (یا موضوعی) باز می‌گردد که داخواه هنر نیست، و دومین مورد درین مطلب جای می‌گیرد که یک تفسیر یا تعبیر بد از جسم (یا موضوعی) از نمونه‌ی

مشابه با هنر را مطرح سازد.^۲

بیشتر از هر زمان، یک جسم، همان‌طوری که هست، یک اثر هنری نیست مگر در ارتباط با یک تفسیر. یا باز هم: تفسیرها کارکردهایی هستند که اجسام مادی را به آثار هنری فرادیس می‌کنند. این تفسیرها از نظام‌ها و ردیف‌های مختلفند: آنها به میدانگاه‌هایی چون نقد هنر، تاریخ هنر و فلسفه‌ی هنر، که محدود کردنشان بیشتر از بیش سخت و مشکل‌ست، بستگی دارند. همه‌ی این ردیف‌ها به منزله‌ی تنوع‌هایی در نگره‌ی هنر، به همگانی‌ترین معنی، پذیرفته شده‌اند و بنابراین در چارچوب محتوایی کتاب قرار خواهند گرفت.^۳ این نوشتار تا آنجا که ممکن است گاه‌نگارانه خواهد بود، و هر نظام تفسیری به مؤلف اصلی آن ارجاع داده شده است در شکل شناسه‌هایی تنظیم شده است که برای دانشجویان سال‌های نخست دانشکده‌ها بتواند قابل استفاده باشد.

بنابراین مسأله‌ی مطرح شده این نیست که بدانیم کدام شکل از هنر درخور دوست داشتن است، ولی برحسب دلایلی از زمان افلاطون تا روزگاران ما، اندیشمندان کوشیده‌اند بدانند چگونه هنر را از آنچه که هنر نیست جدا سازند، چگونه تحول آنرا توجیه و بیان کنند، چطور رابطه‌هایی را که بشر با هنر دارد بفهمد. بنابراین شاکله‌ی داوخواهانه دانشگاهی این کتاب نباید این مطلب را به فراموشی سپارد که در برابر هر اثری که خود را به مثابه‌ی هنر مطرح می‌سازد باید یک گونه دیدگاه را پذیرفت و در مورد آن تفحص و بررسی کرد؛ وگرنه ما بخشی اساسی از (فرآورده‌های) انسانیت خود را نفی خواهیم کرد. در هر صورت، این درسی‌ست که بوسیله‌ی مجموعه‌ی مؤلفانی که مورد بررسی ما قرار خواهند گرفت، در دسترس ما گذاشته شده است.

* بنابر این در ارتباط با قلمرو تنسيق‌گرانه محدود شده به وسیله‌ی پانوفسکی: «نگره‌ی هنر (در تضاد با فلسفه‌ی هنر، یا زیبایی‌شناسی) برای تاریخ هنر همانند شاعرانگی و دستور زبان برای تاریخ ادبیات‌ست» آزادی‌های بیشتری کسب خواهیم کرد.

یادداشت‌های سرآغاز:

۱. تیری دو دوو، بنام هنری، برای یک باستان‌شناس امروزی بودن، انتشارات مینویی، ۱۹۸۹، ص ۴۰.

۲. آرتور دانتو، انقیاد فیلسوفانه‌ی هنر، انتشارات سوی، ۱۹۹۳، ص ۶۴.

www.ketab.ir